

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Pomocy Społecznej
Dyrektor
Magdalena Fabisiak

DPS-I.055.13.2024

Warszawa, dnia 20 maja 2024 r.

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję z dnia 14 stycznia 2024 r. w sprawie wprowadzenia zmian w ustawie o rencie socjalnej polegających na przyznaniu prawa do renty socjalnej osobom tymczasowo aresztowanym lub odbywającym karę pozbawienia wolności, uprzejmie informuję, iż przesłanki przyznania świadczenia w postaci renty socjalnej reguluje ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej. Na jej podstawie renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia,
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej – przed ukończeniem 25. roku życia,
- 3) w trakcie kształcenia w szkole doktorskiej, studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Ustalenia całkowitej niezdolności do pracy dokonuje lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Tytułem do otrzymywania renty socjalnej jest zatem posiadanie orzeczenia o całkowitej niezdolności do pracy oraz jednocześnie powstanie naruszenia sprawności organizmu powodującego niezdolność do pracy w okresach wskazanych w art. 4 ustawy o rencie socjalnej.

Renta socjalna wynosi 100% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy ustalonej i podwyższonej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Podwyższenie renty socjalnej następuje z urzędu, a jeżeli wypłata renty została wstrzymana - po jej wznowieniu. Od dnia 1 marca 2023 r. renta socjalna wynosi 1588,44 zł, natomiast od dnia 1 marca 2024 r. - 1780,96 zł (wzrost o 192,52 zł). Kwota renty socjalnej uległa znacznemu podwyższeniu od roku 2015, kiedy to wynosiła 739,58 zł. Jej kwota odpowiadała wówczas 84% kwoty najniższej renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej renta socjalna nie przysługuje za okres tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności. Przytoczonego przepisu. nie stosuje się do osób odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego.

Należy podkreślić, iż zgodnie z tezą wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 października 2017 r. III AUa 1341/17 renta socjalna jest świadczeniem gwarantującym zabezpieczenie społeczne osobom, które są całkowicie niezdolne do pracy ale nie posiadają uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego oraz nie mają źródła utrzymania w postaci gospodarstwa

rolnego. Jej celem jest zapewnienie osobie spełniającej ustawowe warunki do przyznania tego świadczenia środków finansowych niezbędnych do życia, stąd też renta ta nie przysługuje osobom tymczasowo aresztowanym lub odbywającym karę pozbawienia wolności, jako, że w tym czasie koszty ich utrzymania i tak ponosi Skarb Państwa.

Należy jednakże podkreślić, iż wyłączenie prawa do renty socjalnej w tym ostatnim przypadku nie jest bezwzględne, ale to osadzony powinien wykazać istnienie okoliczności przewidzianych w ust. 3 art. 8 ustawy o rencie socjalnej, które mogłyby uzasadniać wypłacanie części świadczenia.

Ww. przepis stanowi, iż osobie, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności - samotnie gospodarującej, nieposiadającej innego przychodu i niemającej prawa do renty rodzinnej, która jest właścicielem lokalu mieszkalnego (domu jednorodzinny), której przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu lub która jest najemcą lokalu mieszkalnego wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu gminy, innych jednostek samorządu terytorialnego albo stanowiącego własność Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych, może być wypłacane 50% kwoty renty socjalnej, jeżeli zobowiąże się pisemnie, że z kwoty tej będzie dokonywała opłat z tytułu czynszu lub innych należności za lokal mieszkalny (dom jednorodzinny), a w lokalu (domu jednorodzinny) nie przebywają inne osoby.

Ponadto co należy w szczególności podkreślić, iż ustawa o rencie socjalnej nie wyklucza ustalenia spełnienia przesłanek prawa przez osobę tymczasowo aresztowaną lub odbywającą karę pozbawienia wolności, a tylko w stosunku do takiej osoby nie wypłaca się renty za te okresy. Za taką wykładnią przemawia prawidłowo rozumiany interes ubezpieczonego, który np. odbywając karę pozbawienia wolności zwłaszcza długotrwałą, może korzystać z długich przerw w jej odbywaniu, w takim przypadku opuszczenie zakładu karnego umożliwiłoby mu szybkie uzyskanie (odwieszenia) wypłaty renty socjalnej, bez konieczności wdrażania długotrwałej procedury nowym wnioskiem rentowym. Jest przecież nie bez znaczenia że osoba opuszczając zakład karny od razu uzyska należne jej świadczenie, którego nie mogła pobierać jedynie w związku z tym odbywaniem kary (Wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 stycznia 2020 r. III AUa 983/19).

Z wyrazami szacunku
Magdalena Fabisiak
Dyrektor
Departamentu Pomocy Społecznej
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/